

AUTOBIOGRAFISCH PROFIEL

»PRIVÉ-DOMEIN«

NR. 147

ITALO SVEVO

AUTOBIOGRAFISCH PROFIEL

VERTAALD, BEZORGD
EN VAN EEN NAWOORD VOORZIEN
DOOR YOLANDA BLOEMEN

AMSTERDAM • UITGEVERIJ DE ARBEIDERSPERS

Copyright Nederlandse vertaling © 1988
B.V. Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam
Copyright Nawoord © 1988 Yolanda Bloemen
Oorspronkelijke titels:

Racconti, Saggi, Pagine Sparse en Epistolario
Uitgave: Enrico dall'Oglio editore, Milano, 1966, 1968
Omslagillustratie: Italo, Livia en Letizia Svevo, 1905
Omslag: Kees Kelfkens en Marjo Starink

ISBN 90 295 4825 8 / CIP

INHOUD

Dagboek voor mijn verloofde	7
Dagboek aantekeningen en notities	49
Brieven	89
Livia	329
Verblijf in Londen	333
Autobiografisch profiel	355
Nawoord	373
Aantekeningen	382
Alfabetische lijst van familieleden	400

DAGBOEK VOOR MIJN VERLOOFDE

1 januari 1896*

Een ernstig en gevaarlijk iets, de bora*. Vandaag, op de derde verjaardag (we rekenen met weken) belette hij me de avond met Livia door te brengen. Ik vergezelde haar in het rijtuig tot St. Andrea (in het rijtuig zat ook signora Posser) en liet hen toen lafhartig in de steek. Aanvankelijk werd ik slechts gekweld door het vermoeden dat Livia blij was voor een avond van mij verlost te zijn; o! een pijnlijke kweuling, de plotselinge vrees om ons toekomstig leven dat me prompt in gevaar leek. Vlak daarna dacht ik dat ik er goed aan zou hebben gedaan in het rijtuig te blijven, al was het maar om het rijtuig met mijn gewicht wat vaster op de weg te doen liggen. En toen ik aankwam bij de bank waar Livia me per telefoon het bericht van haar behouden aankomst zou doen toekomen, ging ik zitten, niet in staat iets anders te doen dan te wachten op het bericht dat mijn blondine, mijn enige grote, grote hoop op echt, duurzaam geluk, behouden was thuisgekomen. Op mijn woord van eer, ik heb in een hoekje van mijn hart iets dat op religie lijkt. Ik herlees deze regels en constateer dat ik een onverbeterlijke egoïst ben.

So innig zwei Menschen einander lieben mögen, sie können doch nicht vollständig ineinander aufgehen. Nur diejenigen werden sich stets nahe bleiben welche fortwährend das Bedürfnis fühlen, sich einander zu nähern.

Joseph Freiherr von Eötvös

* Een asterisk in de tekst verwijst naar de aantekeningen achter in het boek.

2 januari 1896

II/I tijdens de bora

O, dank je! Je kunt niet meer! Nou, ik ook niet! Ik weet niet meer wat je van me denkt noch wat je voor me voelt! Ik ben het vergeten! Blikskaters! Buiten raast en tiert de wind, laat maar razen. Ik kom vanavond, ik kom beslist. Ik kom om je opnieuw te veroveren, want ik vraag me af, ben je nog wel helemaal de mijne? Ik betwijfel het! Ik verlang ernaar te roken, te drinken, me aan alle ondeugden over te geven om jou te straffen... die tot nu toe geen schuld hebt.

3 januari 1896

1896, 10 1/2 uur v. m.

Ik kom tegemoet aan jouw wens, mijn Livia, en ik begin deze aantekeningen... op zijn Duits. Dat iedere dag me een idee en een gevoel voor jou moge schenken en dat ze natuurlijk, spontaan uit mijn hart mogen opwellen. Dan zal het goed zijn voor ons allen, dat wil zeggen voor ons tweeën.

Een mens kan op deze wereld slechts twee soorten groot geluk ervaren: het geluk veel te beminnen of het geluk te zegevieren in de strijd om het bestaan. Men is gelukkig op de ene wijze of op de andere maar het komt niet vaak voor dat het lot beide vormen van geluk schenkt. Het lijkt mij daarom dat de gelukkigen diegenen onder de menselijke naturen zijn die afstand weten te doen van de liefde of diegenen die zich onttrekken aan de strijd. Zeer ongelukkig zijn zij die zich in verlangens of activiteiten tussen die twee zo tegengestelde terreinen versnipperen. Vreemd dat als ik aan mijn Livia denk, ik zowel de liefde als de overwinning zie.

4 uur—7 min. n. m.*

4 januari 1896

Suja, suja!

Welk een schone zaak is geweld in de liefde. Weet je waarom ik zo'n genoegen schep in die situatie die jij schuwt? Juist omdat jij er niet van weten wilt en ik wel gedwongen ben geweld te gebruiken. Dan komen er nog andere, even ruwe elementen bij. Wanneer ik jou in mijn armen houd, heel vast, zodat je geen andere steun hebt dan mij, dan voel ik je meer dan ooit als mijn prooi. Ik breng mijn gezicht naar het jouwe en ik weet nog niet of ik je zal opeten of zal kussen. Uit grootmoedigheid beperk ik me tot een kus, maar het besef van mijn eigen grootmoedigheid blijft me zo voortdurend bij dat de kus voor mij de smaak heeft van een beet. Maar voor jou niet, hè? Maar in onze verhouding zal het geweld een geringe rol spelen. Alle formaliteiten zullen plaatsvinden en daardoor gerustgesteld zul je geen weerstand bieden.

Vandaag is het 3 maanden geleden dat mama stierf. Hoe weinig heb ik haar beweend!

4 uur—7 min. n. m.

5 januari 1896

11 uur elf v. m.

Vandaag iets vreemds dat niet met liefde te maken heeft. Mijn vriend Frizzi is ernstig ongesteld en dokter Zencovich zei tegen hem dat al zijn kwalen het gevolg zijn van het roken. Hij voegde er echter aan toe dat hij hem het roken niet verbood aangezien dat nutteloos was, want hij wist dat het een vergeefs verbod zou zijn. Toen dacht ik: wat je voor dr. Zencovich niet kunt doen, zou het niet mogelijk zijn dat voor Livia te doen? Ik rookte meteen een sigaret om het moment vast te leggen en ik vatte het ijzeren voornemen op om voor jou, Livia, deze ondeugd op te offeren. Uit de woorden van dr. Zencovich kun je opmaken hoeveel ik voor je opoffer. Jij zult zeker de nodige twijfels

AUTOBIOGRAFISCH PROFIEL

hebben of het voor jou is dat ik dit offer breng of niet eerder voor mezelf. Maar het is wel degelijk voor jou. Het gaat erom goed en rustig te beminnen, het gaat erom gezonde zenuwen te hebben om van de twijfels te genezen en de genegeheid iedere morgen, iedere avond even intens te voelen. Niets voor dr. Zencovich, voor de artsen die het me aanraden is het me immers nooit gelukt iets dergelijks te doen. In wezen is mijn leven een (klein) deel van onze liefde en ik waak erover, niet uit egoïsme maar uit liefde.

6 januari 1896

8 n. m.

Wat ben ik smoorverliefd op je, steeds meer, en hoe anders is deze verliefdheid dan alle andere die eraan voorafgingen. Hoe stompzinniger ik word (vergeef me, Livia, dat ik dit woord dat de conventie verlangt blijf gebruiken), hoe vrolijker, kalmer, werklustiger ik word. Uit een instinctieve behoefte jouw stem te horen op dit uur waarop ik haar altijd hoor, heb ik je zoëven opgebeld en in het duister glimlachte ik tegen je, tegen jouw stem, tegen de lila japon die je vandaag draagt en die lijkt op je stem, op je gezicht, al heeft dat dan een andere kleur. En het mooie is dat het me warm om het hart is, ook wanneer ik niet bij je ben. Ik voel dat je ook op een afstand geheel de mijne bent en in mijn gemoed daalt de grote rust neer die deze snode bourgeoisiewereld me toestaat. Ik verover je nu, maar zij zal ervoor zorgen dat je door onverbreekelijke banden aan me gebonden bent en daar doet ze goed aan. O, goede en dierbare bourgeoisie! In de vreugde jou zo geheel de mijne, voorgoed de mijne te weten moest ik iets doen en ik begon te roken zodra ik bij de telefoon vandaan was.

7 januari 1896

9 1/2 uur v. m.

Het is zo dat ik me op het moment dat ik ontwaak noch het

gezicht noch de liefde van Livia herinner. Soms moet ik om me het een zowel als het ander te binnen te brengen de foto zien die daar rustig is blijven toekijken terwijl ik sliep. En dan wordt de rust van het ontwaken eensklaps verbroken door de herinnering aan het leven, aan het hele leven en tegelijkertijd overvalt me alle vreugde om het bezit en de onrust die mijn liefde altijd begeleid heeft en begeleiden zal. Vervolgens roep ik alle argumentaties in mijn herinnering terug die ik de dag tevoren in jouw gezelschap, of alleen maar, woordloos, aan jouw zijde, heb gehouden, om mezelf gerust te stellen, en wanneer ik opsta fluit ik Wagner, de musicus van de liefde en van de smart, maar ik voel daarbij slechts het eerste. Ik ga de deur uit met mijn hoed zwierig op mijn hoofd en... een sigaret in mijn mond. Arme Livia! Ieder genoeg en ieder ongenoeg dat je me bezorgt, doet mijn pharyngitis toenemen.

8 januari 1896

10 1/4 uur

Wat kan schrijven toch rustgevend zijn! Ik heb het vandaag erg druk gehad en bij dit boek kom ik nu om rust te vinden, een adempauze. En toch, Livia, bepaalde woorden die je me gisteren zei hebben me uiterst onaangenaam getroffen en drukken als een zware, zware last op mijn gemoed, een nachtmerrie. Zo gaat vandaag terwijl ik het boek weer ter hand neem mijn ergernis over in smart; het geeft me niet de verkwikking van andere dagen. Wanneer jij deze bladzijde leest zal ik (hoop ik) die woorden zijn vergeten en ik zal ze je zelfs niet meer kunnen herhalen. En dat is maar beter ook! Intussen blijft de dag donker en triest, zonder licht. Zouden het mijn zenuwen zijn die me het heden zo hardvochtig, de toekomst zo beangstigend doen toeschijnen? Ach, ik begrijp wel dat ik er beter aan doe naar de verveling van mijn kantoor terug te keren in plaats van op zo'n manier deze bladzijden vol te kladden die jij een heel andere bestemming had toegedacht.

De datum hierboven is fout want we hebben vandaag nog steeds de 8ste. Ik moet heel dicht op elkaar schrijven om enige ruimte over te houden voor morgen. Ik schrijf om enkele woorden die ik zojuist geschreven heb en die me dwars zitten recht te zetten. Op het middaguur was je weer mijn lieve, lieve Livia en in weerwil van de vreselijke toestand van mijn zenuwen kalmeerde ik weer en ik marcheerde door de straten van Triëst met mijn lelijke pas, maar de pas van een overwinnaar. Jij zult toch nooit je mond afvegen, is het wel, omdat ik die heb gekust?

9 januari 1896

Vandaag is het echt 9 januari

11 uur v.m.

Wat doet het me genoeg te horen dat ook jij geleden hebt. Een heftig karaktertje, die Livia van mij! De hele nacht dacht ik eraan en lachte ik erom. Ik lachte vrolijk, gelukzalig. *Erhabener Geist, du gabst mir Alles!** Livia in de eerste plaats en Livia zoals ze is. Maar je bent toch niet meer zo dat je M. met S.C. verwacht! Zeker, die meneer M. heeft zich slecht gedragen, maar niet buitensporig. Hij lijkt mij een heel gewone man die van ganser harte genoot van het idee zich bemind te weten door een bloem zoals jij. Hij dacht aan een *Knospenfrevel** en genoot er in zijn fantasie van zoals wij mannen allemaal doen. Je kunt er zeker van zijn dat hij onzedig was, maar daarin ligt niet zijn fout. Hij zou me sympathieker zijn geweest als hij je gewoonweg uit liefde had geprobeerd te vermoorden. Hij daarentegen (o! laag individu!) was er steeds op bedacht zich niet te compromitteren, het burgermannetje! Had hij je echter in de steek gelaten nadat hij jou leed en plezier had bezorgd, dan zou zijn houding een verstandig man waardig zijn geweest. Op deze manier is het hem alleen gelukt mij een hele nacht te laten lachen en op de gedachte

DAGBOEK VOOR MIJN VERLOOFDE

te brengen dat mijn taak om Livia's liefde te winnen me door hem gemakkelijker is gemaakt.

10 januari 1896

Jij bent me er een, mijn goede Livia! Gisteren was je blij dat ik tegen jou verklaarde dat, ook al was je miljonair, je er goed aan zou hebben gedaan je aan mij te geven. Ik kreeg en krijg goede en slechte dingen over je te horen; voor mij blijf je altijd dezelfde. En toen me gezegd werd: Livia heeft noch het karakter van Nella noch dat van Olga maar dat van haar grootmoeder, lachte ik vrolijk terwijl ik dacht aan de kleuren van jouw lieve gezicht die ongewijzigd bleven ondanks de tegen hen gerichte onbeschaamdheid en ik dacht: niet van Nella, niet van Olga, maar voor mij beter. Mij zal ze beminnen zoals ik verlang bemind te worden en ze zal me verdragen, ze zal mijn grillen en mijn ziektes verdragen, ze zal mij helemaal liefhebben zoals ik ben, dwaas, bruut en oud. Ik liet hen maar praten en goed of kwaad van je spreken, ik dacht: Livia heeft gebreken noch deugden. Livia is Livia.

4 uur—7 minuten

Nee ik wacht niet tot morgen met je te schrijven. Vandaag (nog steeds 10) is me iets overkomen waar ik zeer door ben ontroerd. Al denkend aan jou heb ik bijna 24 uur lang niet gerookt. Als je lief, heel lief zult zijn neem ik me nu, met mijn gedachten nog steeds bij jou, opnieuw voor me van al mijn ondeugden te bevrijden en een echtgenoot voor je te worden zoals je die verdient, een eeuwig en opgewekt minnaar die je niet lastig valt, die niet aan je twijfelt.

11 januari 1896

Ik zal niet meer met je spreken over de telefoon. Het valt

me elke keer weer tegen. Ik heb de een of andere beambte naast me en moet zulke koele woorden tegen je zeggen dat de beambte waarschijnlijk niet eens begrijpt dat ik met een vrouw spreek. En jij bent van nature zo koel, jij, toonbeeld van een levensmoe Engels vrouwtje, dat als ik niet bij je ben om je lastig te vallen en in verwarring te brengen er weinig kans is dat jij in vuur geraakt. Daardoor kom ik bekoeld van de telefoon vandaan, bekoeld en geërgerd. Verdraaid! Dat apparaat brengt me niets dan nuchtere en koele woorden en tijdingen over waar ik geen raad mee weet. Voor jou is de telefoon een vervanging voor de telegraaf, voor mij moet hij gewoonweg het contact vervangen, de kus.

12 januari 1896

10 uur v. m.

Ik heb er sinds gisteren vaak aan gedacht. Op het station diste ik een *bon mot* op dat jou kwetste: ik liet daarmee mijn onverschilligheid blijken jegens alles behalve de sigaret. Ter verontschuldiging zei ik daarna dat ik een grapje had willen maken maar de zaak blijft ernstiger dan ik heb willen toegeven en dan jij zult geloven. Mijn onverschilligheid jegens het leven is altijd aanwezig: ook wanneer ik van het leven aan jouw zijde geniet, blijft binnen in me iets dat niet met me mee geniet, en dat me waarschuwt: pas op, het is niet allemaal zoals het je toeschijnt en alles blijft komedie want straks zal het doek vallen. Bovendien is de onverschilligheid jegens het leven de essentie van mijn intellectuele leven. Voorzover mijn woorden geest of kracht hebben, komt die enkel voort uit ironie en ik ben bang dat op de dag dat het jou zou gelukken mij in het leven te doen geloven (wat onmogelijk is) ik het gevoel zou hebben dat ik veel kleiner was geworden. Ik zou je haast willen verzoeken me maar zo te laten. Ik vrees ten eerste dat ik als ik gelukkig was stompzinnig zou worden, en omgekeerd ben ik alleen gelukkig (hoezeer ik jouw medelijden ook

wek) wanneer ik in mijn grote hoofd gedachten voel omgaan waarvan ik geloof dat ze niet in veel andere hoofden omgaan. Dat het echter mijn oprechte wens is jou niet te kwetsen, wordt al bewezen door het feit dat ik voor jou (werkelijk voor jou) afstand wil doen of zou willen doen van de sigaret die ik waagde als rivaal tegenover je te stellen.

13 januari 1896

10 1/2 uur v. m.

Gedachten! Drukkende gedachten die me van tijd tot tijd ook in deze dagen van mijn serene stemming beroven. Ik vecht om het warme gevoel van mijn geluk te behouden, ik denk aan jouw haren, aan jouw mond, aan je roze wangen, maar dan kom ik steeds weer terug bij mijn zorgen. Het is niet alleen een *question d'argent*. Het is veel erger! De zorgen of de behoefteigheid zullen ons niet de genegenheid ontnemen maar de uitingen ervan. Jij zult in mij de eerste oorzaak zien van je minder gunstige omstandigheden en op zulke ogenblikken zul je vast niet van me houden. En ik zal (ik ben bezig mijn binnenste in alle oprechtheid te onderzoeken) me er alleen zorgen over maken of ik jouw overgave minder zie worden, omdat ik me die altijd wil herinneren, ik breng in onze verbintenis maar weinig in dat verloren zou kunnen gaan. Niet het geloof in mijn intelligentie, niet een groot vermogen tot waarachtige arbeid, zelfs niet de grote eerezucht van mijn jonge jaren. Alleen jij met je 21 jaren hebt alles te verliezen. Als je me stuurs aankijkt, als je me zegt dat je het gebrek aan daadkracht in mij niet kunt waarderen, dan zal ik, voor eeuwig verslagen, je zeggen: *tu l'as voulu!*

Nog steeds 13

Alfonso is dood. Ik ben zijn lijk gaan zien. Mijn genegenheid voor hem is nooit zeer sterk geweest: een uitlating van hem op zijn sterfbed trof me en daardoor betreur ik hem

oprecht. Maar tegenover zijn lijk voelde ik me dicht, heel dicht bij mijn en bij jouw doodsbed. En ik zag mezelf precies zo, koud, koud en alleen, een ding met een verre herinnering aan het leven. In de kamer ernaast zat jij nog te huilen, maar die tranen hoorde ik niet of toen ik ze hoorde, besepte ik dat ze de aankondiging van de eeuwige scheiding waren. Misschien werden ze al meer om het leven gestort dan om de dood. Ja, arme blonde! De zorgen die we tot dan toe met zijn tweeën hadden gehad kwamen allemaal op jou neer; misschien zeer, zeer ernstige, om jouw toekomst en die van anderen. En jij, energiek zoals ik je zo graag zie, dacht er eerder intens over na dan dat je intens leed.

4 uur min 7 minuten

14 januari 1896

14 uur 10 v. m.

Vreemd zo ontevreden als ik ben over mezelf, over jou, over iedereen. Over mezelf die er nog niet in geslaagd ben deugdzaam te zijn, over jou, aan wie gisteravond iets ontbrak dat ik je niet zal zeggen, over alle mensen om ons heen die ons minder welgezind zijn dan ik zou willen. Het is een kwestie van gevoel want misschien zou het me niet eens mogelijk zijn je te zeggen op welk punt je fout was. Maar fout was je! Intussen ben ik zojuist naar de telefoon gegaan om je anders te horen dan de wijze waarop ik je vrees. Je was fout! Je was niet meer thuis! Ben je dan altijd aan het rondrentelen? Vanmiddag eet je bij Paola en ik zal er niet zijn! Je bent fout geweest! Er staat me een vreselijke dag te wachten! Wat zal ik ze bij Revoltella* bijbrengen? Rook maar! Rook maar, maar begin niet aan de liefde!

Nog steeds 14 januari, 4 uur—7 min.

Wat ben je mooi wanneer je welgemoed bent *en plein air*. Vandaag gingen we heel rustig, heel goedgezind weg

bij Ortensia. In de buitenlucht zag ik je ogen zo doorschijnend dat ik het gevoel had erin tot op je ziel te kunnen kijken. Doorschijnend was alles aan je, ook je huid, zelfs het rood van je lippen, en alles glimlachte, glimlachte tegen mij. Zo, ja zo wil ik je. O, was het me maar vergund jouw hele leven zo heerlijk sereen te doen zijn!

15 januari 1896

15

Je zei me dat dit hele boek je erg *fin de siècle* lijkt. Het zou heel, heel slecht zijn, als je in mijn woorden de hartstocht niet voelde. Dan zou er inderdaad veel tussen ons staan. Zolang ik met zoveel heftigheid voel kan ik beslist niet gaan zoeken naar de woorden die bij jou meer in de smaak zouden kunnen vallen, maar alleen naar die welke een vollediger bevrediging schenken aan mij en aan mijn gevoel. Wanneer je een idee bespeurt, weet dan, het is een gevoel. Zolang je voelt dat ik aan je zijde ben en naarstig voor jou of met jou nadenk, is het zeker dat ik van je houd en geenszins op *fin de siècle*-wijze.

4 uur—7 min.

Olga belde me op dat je onwel bent, lichtelijk onwel, eigenlijk meer uit je doen dan onwel. Ik maak me niet ongerust; ik voel eerder een hevig ongenoegen dat ik niet bij je ben om je als zieke te beminnen. Wat zou ik een uitmuntend verpleger voor je zijn! O! Waarom kan ik niet toesnelen om je hand vast te houden, totdat je slaapt!

16 januari 1896

Das war des Pudels Kern? Je was onwel uit gebrek aan geloof in je eigen liefde! Zo blijkt mijn vrouw dus meer *fin de siècle* dan ik, want ik heb, tot dusverre, wel twijfels gehad over jouw genegenheid, maar nooit over de mijne. De dag

dat ik twijfels zou hebben op de manier waarop jij ze hebt, zou ik heel goed weten wat me te doen stond. Ik zou met niemand consideratie hebben en met mezelf wel het allerminst. Ik zou het met alle zorgvuldigheid, in alle rust uitzoeken, maar als ik mijn conclusie had getrokken zou ik er alle consequenties uit trekken, tot de laatste toe. Ik zou geen consideratie hebben met mezelf, noch met jou, noch met je ouders, noch met de hele wereld. Wat niet bij elkaar past moet gescheiden worden en ik zou je even kalm loslaten als ik je ben komen zoeken. Op een avond zou ik fluitend weglopen, na je een laatste kus te hebben gegeven. Fluitend zou ik langs San Giacomo en de Barriera lopen, maar vervolgens zou ik noch naar huis noch naar de *Piccolo** gaan. Ik zou lopen, lopen, de hele nacht, tot ik bij een station kwam waar niemand me zou kunnen herkennen en ik eindelijk, om jou te ontvluchten, mijn toevlucht zou kunnen nemen tot een vervoermiddel sneller dan mijn benen. Ik zou de verlaten wereld intrekken zonder twijfel te voelen, in de wetenschap dat ik eerlijker was dan ooit. En op hetzelfde moment waarop ik zou moeten toegeven dat jij met me getrouwd was zonder van me te houden zou ik denken: vreemd, hoe te midden van zoveel religie zoveel oneerlijkheid kan bestaan. O, lieve Livia! Door jouw schuld bevind ik me in een voor een verloofde merkwaaardige gemoedstoestand. Vanmorgen dacht ik vol wantrouwen en wrok aan je!

De onrust die je me bezorgd hebt zal me niet zo snel loslaten. Ten eerste zei je zelf tegen me dat ook al zou je merken dat je niet van me hield, je me niet zou verlaten; zo zal ik nooit iets zeker weten en een glimlach van jou zal voor mij hetzelfde kunnen zijn als een *bonne mine à mauvais jeu*. Wanneer zal ik mijn zekerheid weer hervinden, ook al zou het waar zijn dat je van me houdt? Ik ben overtuigd van de oprechtheid van de woorden die je woensdagavond tegen me zei. Je twijfelt werkelijk aan jouw liefde voor mij, nee, je voelt die helemaal niet. De enige leugen, een leugen uit medelijden, was toen je me zei dat zodra je me ziet die

twijfel verdwijnt. Dat is niet waar en ik heb het kunnen merken aan het feit dat opeens het verlangen in je opkwam mijn roman* te herlezen. Die roman was bij je in de smaak gevallen en herlezing ervan leek je een zekere weg om je opnieuw aan mij te hechten. Je hebt de beste bedoelingen, dat wel! Maar je voelt je zo ver van mij verwijderd, ook als je vlak bij me bent, dat je de behoefte voelt je aan iets vast te klampen dat ons naar jouw idee weer nader tot elkaar zou kunnen brengen. Je zei tegen me dat ik niet veel waard was als ik niet in staat was je te heroveren. Het is niets voor mij om iets te veroveren. Ik wil niets veroveren. Ik wil zonder inspanning hebben en houden. Anders wordt het leven voor mij onaangenaam, vol verantwoordelijkheden en bedreigingen. Als ik niet kan hebben en houden zonder inspanning, doe ik graag afstand, zonder aarzeling doe ik afstand.

nog steeds 16. 1. 96, 4 uur—7 min. n. m.

En overigens zou ik niet weten welke rechten ik op jouw liefde heb. Het is helemaal niet gezegd dat omdat ik van jou houd jij van mij moet houden. Ik ben nu eenmaal zo, dat op de dag waarop ik tegen mezelf had verklaard dat ik jou wilde hebben, ik van je hield. Maar ik deed niets om te zorgen dat ik bemind werd. Dat zou een verleiding zijn geweest, en ik wilde niemand verleiden te leven. Ik stapelde juist hindernissen tussen ons op om te zien of jij in staat zou zijn ze uit de weg te ruimen. Ja, en waarom zou jij nu van mij moeten houden? Ik zou werkelijk erg verrast zijn als je van me hield. Helaas zal die verrassing me bespaard blijven.

Later

En er is nog een bewijs dat je niet van me kunt houden. Waarom moet je zo nodig mijn ogen mooi vinden of me mooi vinden wanneer ik lach? Wanneer je zulke dingen tegen me zegt, denk ik altijd dat ik wanneer ik niet lach, of, op mijn ogen na, lelijk ben, voor jou lelijk ben. Je gaat na

wanneer en waar ik je beval om dat te onthouden, om je verliefd te voelen. Jij bent niet eens in staat lief te hebben, *Knospe!* Als ik je kus, ruik ik een geur van melk die me dronken maakt maar die me eraan herinnert dat ik je een liefde biedt die je niet eens kunt bevatten. En wie weet welke verrassingen ons nog te wachten staan! Na het laatste avontuur geef ik toe dat ons alles kan overkomen. De minst grote waarschijnlijkheid is het geluk!

19 januari 1896

Vandaag word ik 34 jaar en 1 maand. Sinds ik huisvader ben heb ik niet meer het idee dat ik zo oud ben. Evenmin heb ik het idee zo ontevreden te zijn over mezelf en over jou. Ik ga de toekomst tegemoet met mijn ogen dicht en met een dolle kop, telkens wanneer het me niet gegeven is die tegen jouw boezem te laten rusten.

Gedicht in slecht proza.

Mijn bruid is een *bonbon* en ik hoop dat door het eten ervan mijn rotte tanden en kiezen weer gezond zullen worden. Mijn bruid is een bloem en mijn egoïsme zal haar zo omringen dat haar geur alleen voor mijn neus bestemd zal zijn. Mijn bruid is een rijpe vrucht die moeder natuur me in de schoot heeft geworpen en daar moet ze blijven. Alle delen die mijn tanden en mijn oude maag niet kunnen waarderen, zullen daar onaangeroerd blijven liggen, vergeefs geschapen, mijn eeuwige verdoemenis, want ik zal daar de wacht houden, terwijl ik lijd en doe lijden. Mijn bruid weet nog niet dat ze zo geheel en al de mijne is en ik zal het haar bijbrengen in de lange jaren die voor ons liggen; maar ze weet nog niet hoe ik behalve haar gangen ook haar gedachten zal weten te bewaken. Of ze van me houdt of niet, ik zal haar vasthouden om mezelf en haar te doen lijden.

DAGBOEK VOOR MIJN VERLOOFDE

20 januari 1896

10 1/2 uur v. m.

Vandaag is het voor Falb een kritieke dag, voor mij is het een dag van geldzaken. Gisteren vroeg ik je 1500 gulden te leen. Vandaag hield Adolfo, hoewel hij toegaf die schamele spaarcentjes van jou nodig te hebben, een preek tegen me dat ik bezig was erg afhankelijk van jou te worden. Geeft niets, dat word ik graag; ik geloof niet dat jij iets slechts met me voor hebt. De financiën beroven me echter van mijn rust. Ik zit aan alle kanten op nieuwe besparingen te zinnen. Intussen gaat vandaag de rookkas definitief open; maar het spreekt vanzelf dat daar de hulpmiddelen niet vandaan zullen komen. Dat zal de bruidsschat voor onze lieve Letizia zijn. O! Lieve hemel! Wat ben ik kinderachtig! Ons welzijn zou niet van besparingen moeten komen, maar van een goed en sterk idee van mij. En toch heb ik je al de eerste dag dat ik met je sprak gewaarschuwd dat ik geen geldmachine ben. Wat zou het mij lief zijn als ik jouw voorkeur voor verfijnde dingen kon bevredigen! Je zag er zo verfijnd uit in de tailleur die Nella je had gestuurd. Het pakje was van dezelfde eenvoud als jouw goede jeugdige geest, de tailleur harmonieerde met je fijne roze gezichtje, dat toch zo gecompliceerd is in al zijn verschillende tonen!

21 januari 1896

10 1/2 uur v. m.

Ik had nooit gedacht dat ik zo lichtgeraakt was, maar nu heb je het toch al te gortig gemaakt. Ik ren als een gek over de Monte Cucco om eerder bij jou te zijn. Ik kom aan. Livia is er niet en niemand kan me zeggen waar ze is. Na jouw verklaringen zou het mijn plicht zijn geweest het er verder bij te laten, maar eerst... eerst... Eerst had ik met Dora en Fausta moeten gaan spelen en rustig afwachten tot Zij zich zou verwaardigen af te dalen. En als ze niet binnen een kwartier was gekomen, had ik mijn jas moeten

aantrekken en met stille trom moeten vertrekken. O! Wat zou ik voldaan zijn geweest als ik me had gewroken en tenminste in jouw ongetwijfeld heftige verbolgenheid de zekerheid had gevonden dat je niet op een belediging uit was, of zelfs dat je meende je naar behoren aan mij te wijden door gezegelde papieren over te schrijven. Blond monster dat je bent! En voor jou heb ik zojuist de laatste sigaret gerookt.

4 uur—7 min. n.m.

Ik heb een hoop te doen maar door alle vervelende dingen heen word ik vergezeld door de herinnering aan jouw laatste kus. Ik veegde hem op de trap af, maar met mijn tong, en nu ben ik er helemaal gerustgesteld en blij door. Wat voel ik me goed en wat zal ik me altijd goed voelen! Het goede zal ik altijd uit jouw mond opzuigen. Helaas zal ik er in ruil daarvoor het kwade naar binnen jagen.

22 januari 1896

Toch moeten we eraan wennen ons in gezelschap anders te gedragen. We moeten oppassen, voor den duivel, anders gaan de mensen kwaad van ons spreken. Gewoonlijk kijk ik je, als we onder de mensen komen, het eerste ogenblik zelfs niet aan. Dan zie ik toevallig je groene ogen en blijf ernaar kijken, geheel verbluft dat ze zo zijn en niet anders. En natuurlijk dwaal ik met mijn blik dan soms verder rond je ogen, daal aflangs de neus en passeer de mond waar ik me zo heel veel dingen herinner. Intussen sprak Haydée* me aan over literatuur en de andere jongedame prevelde me in het oor dat ze Paul de Kock had gelezen. Ik hoorde hen aan maar begreep niet waarom al die mensen zich eigenlijk met al die dingen bezighielden terwijl ik me maar om één ding druk maakte. Met al deze woorden wilde ik je zeggen dat ik me ervoor moet hoeden dat ik je ogen zie, want dan eindigt het ermee dat ik ook de rest bekijk.